

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Český jazyk, umění a kultura

Sada: 3

Číslo materiálu v sadě: 1

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Anarchističtí buřiči v české literatuře

Jméno autora: Mgr. Marta Skopalíková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: čeština

Klíčová slova: anarchismus, autoři a jejich tvorba

Cílová skupina: žák 3. ročník

Stupeň a typ vzdělání: 3. ročník, střední odborné

Očekávaný výstup: Žák vysvětlí pojem anarchističtí buřiči, na základě výkladu získá přehled o významných autorech a jejich tvorbě. Rozumí literárně vědným pojmům. Nabyté poznatky dokáže uplatnit při prověřování učiva, dokáže najít souvislosti v učivu a systematizovat znalosti.

Metodický list/anotace

Žák na základě výkladu pochopí pojem anarchističtí buřiči a seznámí se s hlavními autory a jejich tvorbou. Pracovní list (tabulka) podporuje efektivní využití získaných poznatků a jejich systematizaci.

Vytvořeno: 04.09.2012

ANARCHISTIČTÍ BUŘIČI

v české literatuře

Obsah:

1. Pojem anarchističtí buřiči
2. Charakter tvorby
3. Autoři a jejich literární tvorba
4. Pracovní list

ANARCHISTIČTÍ BUŘIČI

v české literatuře

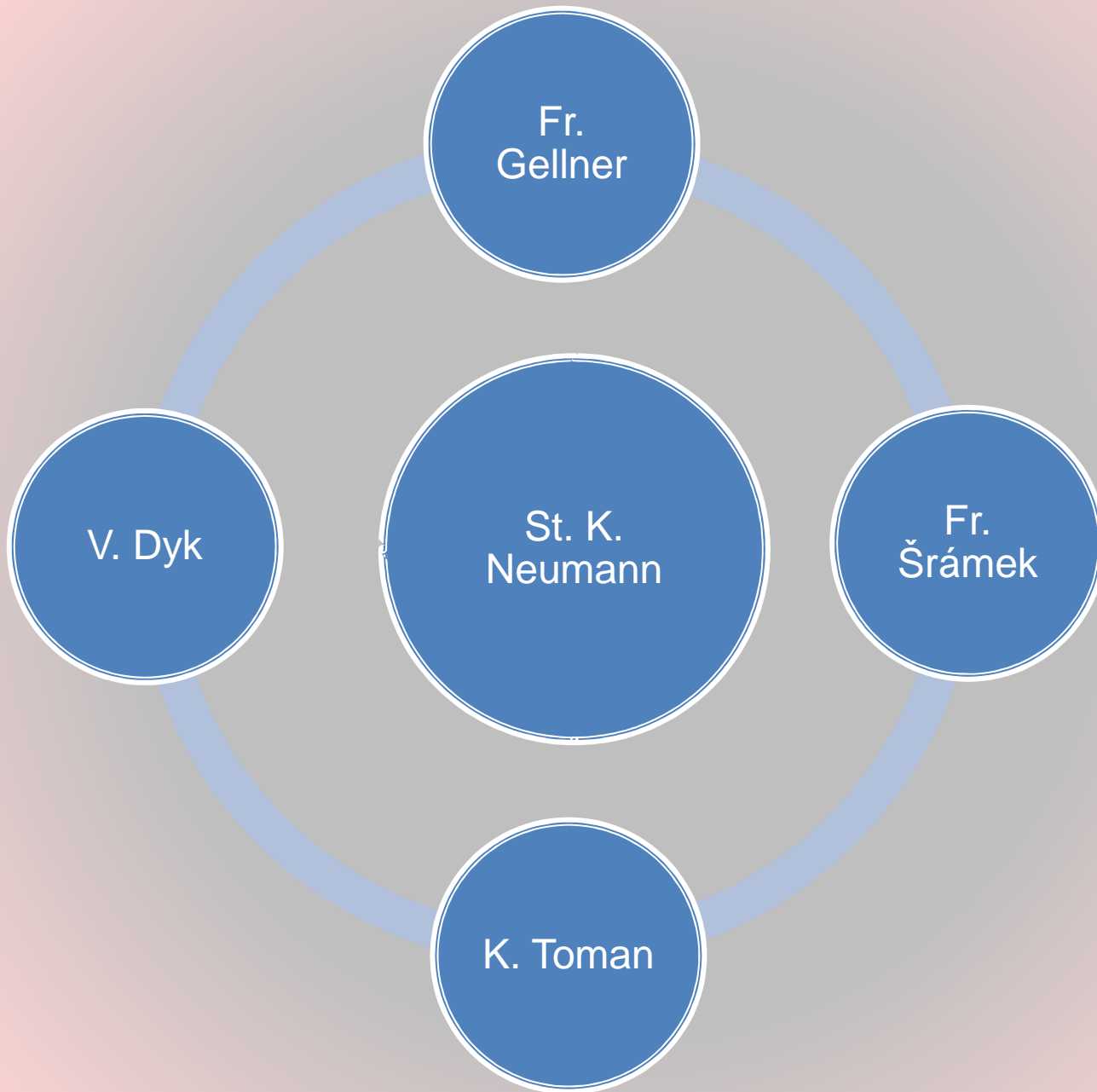
- generace mladých literátů z počátku 20. století
- navazují na generaci české moderny (90. léta 19. století)
- bohémský styl života
- společný životní postoj:
 - anarchismus (kritika maloměšřáctví a vládní politiky, odmítají autoritu státu, požadavek svobody a volné lásky)
 - vitalismus, antimilitarismus, sklony k satanismu

=> „básníci života a vzdoru“

ANARCHISTIČTÍ BUŘIČI

– charakter tvorby, autoři

- **znaky tvorby:** oproti České moderně snaha o jednodušší, přirozenější jazyk a výrazové prostředky, hovorový jazyk, slang, volný verš
- **směry:** vitalismus, dekadence, (realismus, symbolismus, impresionismus)
- S.K. Neumann – **časopis Nový kult**, vila Olšany
- **autoři:** František Gellner, Fráňa Šrámek, Karel Toman, Viktor Dyk, Stanislav Kostka Neumann

Stanislav Kostka Neumann (1875 – 1947)

Život:

- bouřlivé mládí – vila Olšany
- 1848 odsouzen v procesu s hnutím Omladina, vězněn
- 1905 vykázán na Moravu – odklon od anarchismu
- 1.sv. válka – fronta, řidič sanitky
- 1918 – 1920 poslanec, levice
- 1921 vstup do KSČ
- 1929 vyloučen, 30. léta – nemoc

Obrázek č. 1
S. K. Neumann na karikatuře
Fr. Gellnera

S. K. Neumann - tvorba

- **složitý umělecký a názorový vývoj**
 - anarchismus – sb. Nemesis, bonorum custos
 - dekadence – sb. Satanova sláva mezi námi
sb. Jsem apoštol nového žití
 - vitalismus – sb. Kniha lesů, vod a strání
 - civilismus – sb. Nové zpěvy
 - symbolismus a dekadence – sb. Kniha mládí a vzdoru
 - proletářská poezie – sb. Sonáta horizontálního života
sb. Rudé zpěvy
 - kritika nacismu a kapitalismu – sb. Bezedný rok
- **ostatní činnost**
 - časopis Nový kult, redaktor časopisů Červen, Kmen, Proletkult
 - spoluautor Almanachu na rok 1914, články do Lidových novin
 - propagátor esperanta

Viktor Dyk

Karel Toman

Viktor Dyk (1877 – 1931)

- **Život:** absolvent práv, během 1. sv. války vězení, redaktor Národních listů, tragická smrt
- **Tvorba:** pocit zklamání, ironie, národ = absolutní hodnota
 - sb. Buřiči
 - sb. Satiry a sarkasmy
 - balada Milá sedmi loupežníků
 - válečná tetralogie, b. Země mluví
 - sb. Devátá vlna
 - novela krysař

Karel Toman (1877 – 1946)

- **Život:** časté cesty po Evropě, redaktor Národních listů
- **Tvorba:** motivy tuláctvím a domova, času a koloběhu života
 - sb. Pohádky krve
 - sb. Sluneční hodiny
 - Sb. Měsíce

Fráňa Šrámek (1877 – 1952)

Život:

- rodná Sobotka v Českém ráji a studentská léta v Písku, Praha
- účast ve studentských bouřích – vězněn, po válce samotář

Tvorba:

- impresionismus, vitalismus
 - Sb. Života bído, přec tě mám rád
- antimilitarismus
 - Sb. Modrý a rudý
- obraz zrání mladé generace, pocitů
 - román Stříbrný vítr, r. Tělo
 - dramata Léto, Měsíc nad řekou

- Přírodní a intimní lyrika
 - Sb. Splav

Obrázek č. 2

Fr. Šrámek na karikatuře od K. Čapka
1926

František Gellner (1881 – 1914)

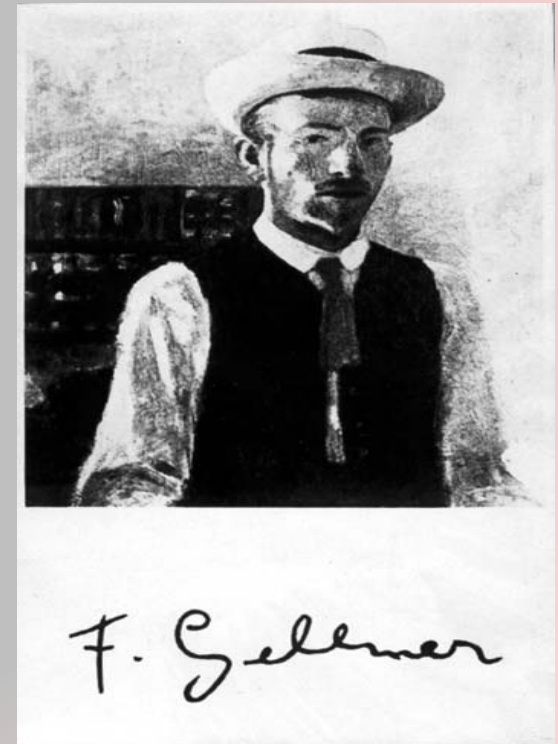
Život:

- židovský původ, bouřlivý život (krčmy, alkohol, nevázaná láska), zahraniční studia malířství a pobyty po Evropě, potom zklidnění, redaktor Lidových novin a karikaturista, 1914 nástup na frontu v Haliči - nezvěstný

Tvorba:

- volný verš, vulgarismy, pouliční popěvky – tzv. „kuplety“
- zhýralost, bohémství X smutek, melancholie, touha po jistotě, pocity marnosti
- zlidovění některých básní => písně

- sb. Po nás ať přijde potopa
- sb. Radosti života

Obrázek č. 3

Autoportrét Fr. Gellnera s podpisem

Ukázky z tvorby anarchistických buřičů – pracovní list

- **K uvedeným úryvkům napište autory:**
 1. Trápím se, trápím, myslím si, kde bych tě nejraději potkal. ... Chtěl bych tě potkati v lukách. Šel bych ti vstříc.
 2. Jsem smutný mládenec, rouhavý cynik, v rozpuku mládí zhořkl mi svět, v ovzduší krčem a v zápachu klinik vypučel písňě mé jedový květ.
 3. Prosím tě, matka tvá: Braň si mne synu! Jdi, třeba k smrti těžko jdeš.
Opustíš-li mne, nezahynu. Opustíš-li mne, zahyneš!

Ukázky z tvorby anarchistických buřičů

4. Po špičkách má se chodit okolo mládí a ne řinčet řetězy. Mládí klesá a trpí. Spikli se proti mládí; ... Mládí má zápasit, má i krvácet z ran, musí i leccos ztratit, jen když slyší z dálek svůj stříbrný vítr.

5. Devátá vlna smete, s čím si osm hrálo, devátá vlna nese, však živé nenosí. Devátá vlna zavře mdlá ústa na věky. A upíráš své oči na moře bezděky.

6. Já jsem rezervista, básník, anarchista, zpívám si a proklínám, oh, proklínám. *(vzhledem k povaze zadání zdroj textu uveden až v seznamu použité literatury).*

Pracovní list

- Doplňte tabulku:

jméno autora	název směru	motiv, námět díla	název díla	postavy/ prostředí	žánr
	anarchismus		Radosti života	lehké holky, autor	
V. Dyk	symbolismus			nemluvně, rybář Jörgen	novela
		kritika války		voják, kůň, hejtman	ep. báseň
Fr. Šrámek		mládí X stáří		Jeník Ratkin, Anička	
	civilismus		Nové zpěvy	rotačka, dráty, město	básně
V. Dyk	inspirace romantismem	pomsta, láska		les, milá, loupežníci	

Pracovní list - řešení

- **K uvedeným úryvkům napište autory:**
 1. Fr. Šrámek: sb. Splav
 2. Fr. Gellner: b. Drobky pod stůl hází nám osud
 3. V. Dyk: sb. Okno, b. Země mluví
 4. Fr. Šrámek: r. Stříbrný vítr
 5. V. Dyk: sb. Devátá vlna
 6. Fr. Šrámek: sb. Modrý a rudý

Pracovní list - řešení

- Doplňte tabulku

jméno autora	název směru	Motiv, námět díla	název díla	Postavy/ prostředí	žánr
Fr. Gellner	anarchismus	bohémský život	Radosti života	lehké holky, autor	básně
V. Dyk	symbolismus	mýtus, trest láska	Krysař	nemluvně, rybář Jørgen	novela
Fr. Šrámek	antimilitarismus	bojiště, smrt koně	Raport	voják, kůň, hejtman	ep. báseň
Fr. Šrámek	impresionismus	mládí X stáří	Stříbrný vítr	Jeník Ratkin, Anička	román
S.K. Neumann	civilismus	technické vynálezy	Nové zpěvy	rotačka, dráty, město	básně
V. Dyk	inspirace romantismem	pomsta, láska	Milá sedmi loupežníků	les, milá, loupežníci	balada

Odkazy:

Použitá literatura:

PROKOP, Vladimír. *Literatura 19. a počátku 20. století: od romantiků po buřiče*. 1. vyd. Sokolov: O.K.Soft, 2004.

PROKOP, Vladimír. *Čítanka k Literatuře 19. a počátku 20. století*. 1. vyd. Sokolov: O.K.Soft, 2004.

Internet:

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Stanislav Kostka Neumann [online]. [cit. 04.09. 2012]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Stanislav_Kostka_Neumann&oldid=9292036>

Seznam obrázků:

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

GELLNER, František. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.09. 2012]. Dostupný na WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:SKNeumann_by_Gellner.jpg>

Obrázek č. 2

ČAPEK, Karel. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.09.2012]. Dostupný na WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Frana_Sramek_1926_Capek.jpg>

Obrázek č. 3

GELLNER, František. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 04.09.2012]. Dostupný na WWW: <<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gellner.jpg>>